

Opažanja in priporočila udeležencev panela z naslovom “Kako je biti tuja znanstvenica ali znanstvenik v Sloveniji?«, ki ga je organizirala Komisija za enake možnosti v znanosti, v prostorih Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, 29. 11. 2018.

Jezik tujim raziskovalcem ni ovira pri sporazumevanju v njihovem delovnem okolju, lahko pa jih ovira v določenih situacijah, npr. pri sporazumevanju z administrativnimi organi:

1. Agencija ARRS zahteva, da so prijave na njene razpise oddane v angleškem in slovenskem jeziku. Tuji raziskovalci se morajo za prevod svojih prijav v slovenski jezik večinoma zanašati na pomoč oz. prostovoljno in neplačano delo kolegov. Glede na to, da tuji ocenjevalci berejo angleško verzijo prijave, je prevod v slovenski jezik v tem koraku nepotreben in ne bi smel biti obvezen. Zahteva, da je prijava oddana v obeh jezikih, verjetno tudi vpliva na končno število prijavljenih projektov. Prevod v slovenski jezik bi moral biti obvezen samo za uspešne prijave, podobno kot velja pri avstrijski agenciji “Austrian Science Fund – FWF«.
2. Razpisi za projekte ARRS niso prevedeni v angleški jezik, kot tudi ne merila za izbor projektov, kar je diskriminatorno za tuje raziskovalce, katerih slovenščina ni materni jezik.
3. Za vse tuje raziskovalce, ki se zaposlijo v slovenskih raziskovalnih in akademskih institucijah, bi moral delodajalec organizirati ali omogočiti (plačati) tečaj slovenskega jezika. Trenutno morajo tuji raziskovalci sami poiskati ter financirati te tečaje, kar zanje predstavlja dodatno obremenitev.
4. Administrativno osebje bi moralo spremljati, kdo od zaposlenih ne govori slovensko, in jim vsa pomembna sporočila prevesti v angleški jezik (npr. povabilo za obnovo pogodbe oz. akademskega naziva) ter si hkrati prizadevati, da bodo tujim raziskovalcem/pedagogom sistemski procesi kar najboljše razumljivi. Trenutno se administrativno osebje ne zaveda dovolj, da tujci slovenskega sistema večinoma še ne razumejo.
5. Glede na slovensko delovno zakonodajo morajo biti vse pogodbe o zaposlitvi zapisane v slovenskem jeziku. Pogodbe in drugi individualni dokumenti, ki jih podpišejo tujci, bi morali biti dvojezični.
6. Sodelovanje med različnimi nacionalnimi podpornimi organizacijami za tujce (kot sta npr. EURAXESS in CMEPIUS) ter vhodnimi točkami za tujce na slovenskih inštitucijah (kot npr. študentske pisarne, kadrovske pisarne) bi se moralo izboljšati. Akademske in znanstvene inštitucije v Sloveniji bi morale seznaniti tuje študente/raziskovalce o obstoju teh podpornih služb. Predlagamo, da slovenske inštitucije za nove tuje študente/raziskovalce pripravijo poseben “paket dobrodošlice” z vsemi najnujnejšimi informacijami, vključno s slovarjem osnovnih izrazov, seznamom podpornih služb in opisom ključnih postopkov.
7. Karierni centri bi morali nuditi svetovanje in podporo tudi za raziskovalce na začetku kariere, ne samo za doktorske študente.
8. Institucije, ki sprejmejo tuje raziskovalce, predavatelje ali študente, bi jim morale nuditi podporo pri urejanju birokratskih postopkov, npr. pri pridobivanju dovoljenja za bivanje in drugih, ki jih zahteva Upravna enota Republike Slovenije. Praktično vsi tujci so se pritožili, da zaposleni v oddelku za tujce na upravni enoti z njimi ne govorijo angleško ter da so postopki za njih pogosto nejasni in zahtevajo veliko časa. Komuniciranje v angleškem jeziku bi morala biti splošna praksa za vse javne uslužbenke, ki imajo opravka s tujci.

9. Na splošno postopki za pridobitev akademskih/raziskovalnih nazivov niso dovolj transparentni. Potrebno je veliko osebnega truda, da se posameznik informira glede vseh pomembnih postopkov (npr. kako napredovati po lestvici akademskih nazivov, točkovanje) ter kako in kje poiskati pravo osebo za pomoč in vprašanja. Za zaposlene (tako domače kot tujce) bi moralo biti organizirano usposabljanje na temo zahtev pri napredovanju in pri habilitacijah. Pomembni pravilniki bi morali biti prevedeni v angleški jezik.
10. Akademске in raziskovalne institucije bi morale posodobiti svoja interna pravila in spremeniti zahteve po prevodih v slovenski jezik, kjer za to ni dejanske potrebe, npr.:
 - Na nekaterih institucijah ni dovoljeno, da so interni e-maili v angleškem jeziku.
 - Na nekaterih institucijah se zahteva, da je zagovor doktorata v slovenščini, ne glede na to, da je bilo doktorsko delo napisano v angleškem jeziku.
 - Na nekaterih institucijah se za magistrske ali doktorske naloge zahteva dolg (10-20 strani!) povzetek v slovenskem jeziku, četudi so te napisane v angleškem jeziku. Razumljiva je zahteva za krajši povzetek naloge v slovenskem jeziku, priprava 10-20 strani dolgega povzetka pa lahko predstavlja nepotrebno breme.
11. Tuji študenti bi morali imeti možnost delati preko napotnice študentskega servisa.
12. Zahtevano je, da so univerzitetna predavanja v slovenskem jeziku tudi, če so na program vpisani študenti (redni ali na izmenjavi), ki ne govorijo slovensko oz. se slovenščine ne morejo na hitro (spotoma) naučiti.

V angleščini zapisala moderatorka panela dr. Jovana Mihajlović Trbovc, raziskovalka na ZRC SAZU in članica Komisije za enake možnosti v znanosti.